

Analysis of the impact of social resilience components on increasing the sense of security in historical neighborhoods: A case study of Darb-e-No neighborhood in Gorgan

Mirsalar Habibi¹✉, Mohammadreza Ghorbani Param², Morteza Yavari³

1. (Corresponding Author) Department of Architecture and urban planning, Sah.C., Islamic Azad University, Sahneh, Iran

Email: mirsalar.habibi@iau.ac.ir

2. Department of Architecture and Urban Management, Damavand Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Email: 1-uniafshin.param@gmail.com

3. Department of urban planning, faculty of Art & Architecture, University of Zabol, Zabol, Iran

Email: morteza.yavari@uoz.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Paper

Received:
3 January 2025
Received in revised form:
1 April 2025
Accepted:
22 April 2025
Available online:
8 June 2025

Keywords:
Social resilience,
Sense of Security,
Historical Context,
Darb-e-No neighborhood of
Gorgan city.

ABSTRACT

Background and Aim: With the rapid growth of urban populations, citizen security has become one of the key issues in urban planning and social policy. Early studies on urban security can be linked to the rising trend of urban crimes from the 1960s to the 1990s—a period marked by increasing urban insecurity. Security is considered a fundamental human need, and its absence can undermine mental peace and social stability. According to Maslow's hierarchy of needs, security is positioned immediately after physiological needs and serves as a prerequisite for social development and community resilience.

Methodology: This study is applied in purpose and descriptive-analytical in method. Data were collected through both library and field research. The statistical population includes 3,860 residents of the Darb-e Now neighborhood, of whom 350 were selected as a sample using Cochran's formula and simple random sampling. A structured questionnaire was used for data collection, and the data were analyzed using Structural Equation Modeling (SEM) with SPSS and LISREL software.

Results: The results show that components of social resilience—including social norms, social facilities, and social knowledge and empowerment—have positive and significant effects on the sense of security. Among these, the component of social knowledge and empowerment had the greatest impact, with a path coefficient of 0.47.

Conclusion: The findings indicate that the sense of security is influenced by various dimensions of social resilience. Therefore, urban planners and local managers should pay particular attention to strengthening social resilience—particularly by enhancing social knowledge, skills, and empowerment—to improve social and urban security.

Citation: Habibi, M., Ghorbani Param, M., & Yavari, M. (2025). Analysis of the impact of social resilience components on increasing the sense of security in historical neighborhoods: A case study of Darb-e-No neighborhood in Gorgan. *Journal of Police Geography*, 13 (49), 13-32.

<http://doi.org/10.22034/pogra.2025.1283874.1563>

© The Author(s)

Publisher: Security Sciences and Social Studies Research Institute, NAJA.

This is an open access article under the CC BY NC license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

تحلیل تأثیر مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی در افزایش احساس امنیت در محلات بافت تاریخی مطالعه موردی: محله درب نو شهر گرگان

میرسالار حبیبی^۱ ✉، محمدرضا قربانی پارام^۲، مرتضی یآوری^۳

۱- نویسنده مسئول، گروه معماری و شهرسازی، واحد صحنه، دانشگاه آزاد اسلامی، صحنه، ایران. رایانامه: mirsalar.habibi@iau.ac.ir

۲- گروه معماری و مدیریت شهری، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: unifshin.param@gmail.com

۳- گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه زابل، زابل، ایران. رایانامه: morteza.yavari@uoz.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۱۴ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۱/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۲ تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۳/۱۸ واژگان کلیدی: تاب‌آوری اجتماعی، احساس امنیت، بافت تاریخی، محله درب نو شهر گرگان.	زمینه و هدف: با افزایش جمعیت شهرنشین، مسئله‌ی امنیت شهروندان به یکی از محورهای اصلی برنامه‌ریزی شهری و سیاست‌گذاری اجتماعی تبدیل شده است. بررسی‌های اولیه درباره‌ی امنیت شهروندی را می‌توان با رشد جرایم شهری از دهه‌ی ۱۹۶۰ تا ۱۹۹۰ مرتبط دانست؛ دوره‌ای که با افزایش محسوس ناامنی در شهرها همراه بود. امنیت یکی از نیازهای بنیادین انسان است و کاهش آن موجب سلب آرامش روانی و اختلال در زندگی اجتماعی می‌شود. از دیدگاه مازلو، امنیت بلافاصله پس از نیازهای اولیه در سلسله‌مراتب نیازهای انسانی قرار دارد و پیش‌شرط شکل‌گیری توسعه و ثبات اجتماعی محسوب می‌شود. روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی-تحلیلی است. داده‌ها به‌صورت کتابخانه‌ای و میدانی گردآوری شده‌اند. جامعه‌ی آماری شامل ۳۸۶۰ نفر از ساکنان محله‌ی درب نو است که با استفاده از فرمول کوکران، ۳۵۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بوده و برای تحلیل داده‌ها از مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزارهای SPSS و LISREL استفاده شده است. یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی شامل هنجارهای اجتماعی، تسهیلات اجتماعی و دانش و توانمندی اجتماعی، تأثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت شهروندان دارند. در میان این عوامل، مؤلفه‌ی «دانش و توانمندی اجتماعی» با ضریب مسیر ۰,۴۷، بیشترین اثر را بر احساس امنیت شهروندان داشته است. نتیجه‌گیری: نتایج حاکی از آن است که احساس امنیت شهروندان تحت تأثیر ابعاد مختلف تاب‌آوری اجتماعی قرار دارد. بنابراین، برنامه‌ریزان شهری و مدیران محلی باید در راستای ارتقای امنیت اجتماعی، بر تقویت مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی و به‌ویژه افزایش آگاهی، مهارت و توانمندسازی شهروندان تمرکز ویژه‌ای داشته باشند.

استناد: حبیبی، میرسالار؛ قربانی پارام، محمدرضا و یآوری، مرتضی. (۱۴۰۴). تحلیل تأثیر مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی در افزایش احساس امنیت در محلات بافت تاریخی مطالعه موردی: محله درب نو شهر گرگان. *مجله پژوهش‌نامه جغرافیای انتظامی*، ۱۳ (۴۹)، ۳۲-۱۳.

<http://doi.org/10.22034/pogra.2025.1283874.1563>

ناشر: پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی فراجا

© نویسندگان

مقدمه

با وقوع انقلاب صنعتی، شهرها بخش قابل‌توجهی از جمعیت جهان را در خود جای‌داده است (Kiviahio & Einolander, 2023:45). با رشد جمعیت شهرنشین، موضوع امنیت شهروندان به‌عنوان مقوله محوری در برنامه‌ریزی شهری و سیاست‌های اجتماعی شهروندان ظهور پیدا کرد (Contardo et al., 2023:33). تحقیقات اولیه در مورد امنیت شهروندان را می‌توان به تکامل جرم از دهه ۱۹۶۰ الی ۱۹۹۰ نسبت داد، دوره‌ای که در آن رشد جرائم شهری روندی فزاینده داشته است (Contardo et al, 2023:45). امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به شمار می‌رود. زوال امنیت می‌تواند آرامش خاطر انسان را از بین ببرد. برخی از اندیشمندان تا آنجا پیشرفته‌اند که مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی را در گرو تأمین امنیت او می‌دانند مازلو، نیز در سلسله‌مراتب نیازها، احساس امنیت را بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار می‌دهد طبق این دیدگاه امنیت را می‌توان مؤلفه‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی معرفی کرد (رجبی و شایگان، ۱۳۹۸:۴۹). از نظر علمی، درک آثار جرم یا همان احساس امنیت به‌اندازه خود آن یعنی خطرهای آماری حاصل از وقوع جرم، اهمیت دارد. زیرا ترس از قربانی شدن به کاهش حضور شهروندان در محیط شهری و یک مکان خاص منجر می‌شود (میرزایی و همکاران، ۱۳۴۰:۱۴۰۲) و این شرایط می‌تواند به ناامن‌تر شدن محیط دامن زند در واقع می‌توان گفت مفهوم احساس امنیت یکی از شاخصه‌های کیفیت زندگی در شهرهاست و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن از پیامدهای مهم امنیت به شمار می‌رود برحسب رویکرد جامعه‌شناسی، امنیت نمی‌توان امنیت را به‌تنهایی به‌منزله یک وضعیت بدون ارتباط با بستر اجتماعی آن تحلیل کرد. امنیت را باید نه یک متغیر مستقل بلکه یک متغیر وابسته که با توجه به متن آن معنا می‌دهد، در نظر داشت از این منظر امنیت فرایندی اجتماعی ارزیابی می‌شود که متناسب با تحول متن آن تغییر می‌کند. به عبارت دیگر امنیت را بدون مدنظر قرار دادن عوامل اجتماعی نمی‌توان فهمید (شربتیان و همکاران، ۱۳۹۹:۱۵۹).

در طی سال‌های اخیر مفهوم تاب‌آوری به دلیل پتانسیل‌های آن در ارائه ابزارهایی برای آمادگی در مقابل مخاطرات و همچنین مقابله با پیامدهایی که باعث کاهش احساس امنیت می‌شود موردتوجه قرار گرفته است (Colozza et al, 2023:55). تاب‌آوری شهری یکی از مباحث و تئوری‌های اخیر در برنامه‌ریزی شهری می‌باشد که مانند دیگر تئوری‌های نوین مثل شهر توانا، شهر خلاق، شهر پایدار، ما را به‌سوی داشتن شهری مطلوب‌تر برای زندگی و توسعه پایدار شهری رهنمود می‌سازد. تبیین تاب‌آوری در برابر تهدیدات، در واقع شناخت نحوه تأثیرگذاری ظرفیت‌های اجتماعی، اقتصادی، نهادی، سیاسی و اجرایی و جوامع شهری در افزایش تاب‌آوری و شناسایی ابعاد مختلف تاب‌آوری در شهرها است (اسدی و همکاران، ۱۳۹۸:۳۹). تاب‌آوری شهری دربرگیرنده ابعاد گوناگون کالبدی، اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی است. بعد مدنظر در این پژوهش تاب‌آوری اجتماعی است. تاب‌آوری اجتماعی به ظرفیت یک جامعه یا اجتماع محلی در مقابله و انطباق با اختلالات و تغییرات اشاره دارد و توانایی جوامع برای خودسازمان‌دهی تنظیم تنش‌ها و افزایش ظرفیت خود برای یادگیری را انطباق و پوشش می‌دهد بنابراین تاب‌آوری اجتماعی درباره تغییر پیشگیرانه‌ای است که تاب‌آوری را به‌عنوان حالت مطلوبی می‌بیند؛ مطلوب‌تر از فرایند ساده‌ای که از اختلالات اجتناب می‌نماید. تاب‌آوری در این دیدگاه هم یک پیامد و هم مربوط به تغییرات پویا در طول زمان مرتبط با یادگیری جامعه و تمایل اجتماعات در قبول مسئولیت و کنترل مسیرهای توسعه‌شان است (روستا و همکاران، ۱۳۹۷:۳). تاب‌آوری اجتماعی توانایی جامعه برای بازگشت به‌پیش از مخاطره و استفاده از منابع خود برای بازیابی تعریف شده است. تاب‌آوری اجتماعی در راستای طراحی و استفاده از منابع داخلی و شایستگی‌های جامعه برای مدیریت تقاضاها، با چالش‌ها و تغییرات مواجه شده است تاب‌آوری اجتماعی مهم است؛ زیرا این اصل را به رسمیت می‌شناسد که مردم خود در شکل دادن به خط سیر تغییر نقش خواهند داشت (حاتمی و همکاران، ۱۴۰۴:۳۲۵). کاهش تاب‌آوری اجتماعی نیز با مخاطراتی

همراه است. در واقع نمودار بیرونی کاهش تاب‌آوری اجتماعی را می‌توان در مؤلفه‌هایی جست که شکل‌دهنده و قوام‌بخش ارتباط حاکمیت و گروه‌های اجتماعی جامعه مدنی مردم و... بوده و به افزایش فاصله میان دو مبدأ مذکور و کاهش ارتباط ثمربخش آن منجر می‌گردند. کاهش تاب‌آوری اجتماعی به متراکم شدن این شکاف‌های جدید با شکاف‌های دیگر یاری رسانیده و نیروهای اجتماعی را با مخاطرات سیاسی - اجتماعی همراه می‌نماید. کاهش تاب‌آوری اجتماعی توانایی خلق ناآرامی‌های اجتماعی را داشته و تغییر کیفی مؤلفه‌ها و شاخص‌های آن عاملی اثربخش در شکل‌گیری شورش‌های اجتماعی تلقی می‌شود (حاتمی و همکاران، ۱۴۰۴: ۳۲۶).

کشور ما به لحاظ ارتباطاتی که با دنیای خارج دارد از اثرگذاری تنش‌ها و بحران‌های اخیر ایجادشده خصوصاً در حوزه اقتصادی در دنیا مستثنی نیست بیکاری کارگران به دلیل ورشکستگی و تعطیلی بنگاه‌های اقتصادی، مشکلات و موانع در تأمین دارو و نهاده‌های اولیه برای تولید کالاهای ضروری، نوسانات قیمتی شدید در بازار کالا و خدمات و ... مهم‌ترین مشکلاتی بوده است که طی سال‌های اخیر بر مردم تحمیل شده و معیشت و زندگی اجتماعی آنان را تحت تأثیر خود قرار داده است و جامعه شهری نیز تحت تأثیر این عوامل بوده است. با وجود چنین شرایطی مسلماً برای برنامه ریزان اجتماعی توجه و عنایت ویژه مقوله تاب‌آوری در امر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در راستای مقاوم‌سازی اجتماعی امری مهم و ضروری خواهد بود. شهر گرگان پس از اصفهان و یزد بیشترین بافت تاریخی را در سطح کشور داراست به‌طوری‌که هسته مرکزی این شهر ۱۵۷ هکتار بافت تاریخی دارد در همین محدوده بازارهای قدیمی و مرکز خدماتی شهر نظیر بازار نعلبندان، بازار میدان و محور خدماتی تجاری خیابان خمینی در دو سوی شرقی غربی بافت قدیمی استقرار یافته‌اند. این یافت علیرغم قابلیت‌های موجود از مسائل و مشکلاتی همانند ناهمخوانی کالبد و فعالیت‌ها وجود عناصر ناهمخوان، شهری کمی سرانه برخی از کاربری‌ها مانند فضاهای فراغتی، فرهنگی فضای سبز عمومی تأسیسات اقامتی ورزشی و پارکینگ، فقدان سلسله‌مراتب مناسب در شبکه ارتباطی و عدم امکان نفوذپذیری به داخل بافت ارگانیک، کاربری‌های ناسازگار و جاذب ترافیک وجود فضاهای بی‌دفاع و رهاشده، کمبود فضاهای عمومی مناسب جهت شکل‌گیری تعاملات، اجتماعی اختلال و نابسامانی در نظام کاربری زمین برخی از آلودگی‌های زیست‌محیطی قرارگیری برخی قسمت‌های بافت در حریم آثار تاریخی و ضوابط نارسای ساخت‌وساز در آن، خروج تدریجی سرمایه و فعالیت و جایگزینی کارکرد مسکونی با کیفیت بسیار نازل، موجب کاهش اهمیت و ارزش بافت قدیمی و هویت‌ساز شهر شده و جابجایی‌های جمعیتی و خروج گروه‌های با توان مالی بالا و حس تعلق خاطر به آن و جایگزینی با گروه‌های جمعیتی کم‌درآمد و فاقد حس تعلق به مکان زمینه را برای بروز مشکلات امنیتی در محدوده بافت تاریخی فراهم کرده است (حاتمی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲). محله درب نو نیز با توجه به مهاجرت‌های صورت گرفته از این محله و افت‌وخیزهای جمعیتی با جرائم بیشتری مواجه گشته است. با توجه به مطالعات میدانی زمین‌های خالی در بین بلوک‌های مسکونی، واحدهای مسکونی بدون سکنه و رها شده در این محله و فضاهای بی‌دفاع به‌وفور مشاهده می‌شود شهروندان به دلیل ترس و حس ناامنی در چنین فضاهای کمتر رفت‌وآمد می‌کنند بنابراین این مسئله باعث می‌شود تا شرایط و امکانات جرم در این فضاها و مکان‌ها بیشتر فراهم شود. از این‌رو در پژوهش حاضر سؤال تحقیق به این صورت است که مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان تأثیرگذار است؟

مطالعات مرتبط با موضوع تحقیق حاضر در ادامه ارائه شده است؛

مشک ساز و حسن آزادی (۱۴۰۳) در پژوهشی با عنوان اولویت‌سنجی عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اجتماعی منطقه ۳ شهرداری شیراز در برابر زلزله به این نتیجه رسیدند که از میان شاخص‌های مورد مطالعه مؤلفه سرمایه اجتماعی با میانگین نظری ۳٫۹۹، بیش‌ترین اهمیت را در پیش‌بینی تاب‌آوری کل برخوردار است. در مجموع، بعد تاب‌آوری اجتماعی از سطح مطلوبی برخوردار بوده است. نتایج رگرسیون خطی چندگانه نشان می‌دهد وضعیت تأهل، میزان درآمد ماهیانه

فرد، میزان درآمد صرف ضروریات، کیفیت و عمر ساختمان و تعداد دفعات تجربه زلزله رابطه معنی‌داری با تاب‌آوری اجتماعی دارند. چنانچه نتایج نشان می‌دهد به ازای هر واحد افزایش در متغیر تعداد دفعات تجربه زلزله میزان تاب‌آوری اجتماعی به اندازه ۰/۱۸ افزایش می‌یابد. پیمانه و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی با عنوان تأثیر شاخص‌های رقابت‌پذیری و اقتصاد دانش‌بنیان بر تاب‌آوری اقتصاد در کشورهای منتخب گروه شانگهای به این نتیجه رسیدند که متغیرهای حجم تجارت و نوآوری بر سرانه تولید ناخالص داخلی، تأثیر مثبت و معناداری دارند. کریمی و زنگی‌آبادی (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان تحلیل ساختاری متغیرهای تاب‌آوری سکونتگاه‌های شهری جدید در برابر خطر زلزله به این نتیجه رسیدند که متغیرهای تنوع محیط جغرافیایی، سطح آگاهی درباره زلزله‌خیزی محل سکونت و تراکم جمعیت به ترتیب با امتیاز ۱۵۹، ۱۵۸ و ۱۴۶ به‌عنوان مهم‌ترین متغیرهای تأثیرگذار، و متغیرهای میزان شدت خسارت، ظرفیت جبران خسارت و نزدیکی به نواحی مخاطره‌آمیز به ترتیب با امتیاز ۱۹۱، ۱۶۲ و ۱۵۷ به‌عنوان مهم‌ترین متغیرهای تأثیرپذیر شناسایی شده‌اند. مظلوم و رجبی (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان ارائه الگوی تاب‌آوری اجتماعی در محلات قدیمی شهری (مطالعه موردی: محله اوین) به این نتیجه رسیدند که تمامی شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی در محله می‌باشد. نتایج تحلیل‌های مدل معادلات ساختاری نیز نشان داد که شاخص سرمایه اجتماعی (مشارکت) و در میان زیرشاخص‌های این شاخص خودانگیختگی به‌عنوان مهم‌ترین شاخص می‌تواند در الگو تاب‌آوری اجتماعی محلات قدیمی و به‌ویژه محله اوین مؤثر باشد. سلیمانی و رضوانی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان تحلیل نقشه دانش تاب‌آوری اقتصاد در برابر مخاطرات محیطی به این نتیجه رسیدند که از میان بیش از ۱۱۰۵ سند علمی و ۳۴۹۳ نویسنده، کشورهای آمریکا، انگلستان و استرالیا، چین و ایتالیا بیشترین انتشارها و نویسندگانی چون سالویا، کورانتا، شاو و کاستیلو بالاترین ارجاع‌ها را داشته‌اند. خوشه فکری لی جینگ از چین، بیشترین تراکم شبکه را دارا بود. تحلیل هم‌رخدادی واژگان، چهار خوشه پژوهشی در مطالعات تاب‌آوری اقتصاد روستایی مرتبط با پیوندهای حکمروایی، تغییرات اقلیمی، توسعه پایدار و فقر را آشکار ساخت. مرادی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر اقتدار پلیس بر احساس امنیت در شهروندان روانسر به این نتیجه رسیدند که دو مؤلفه متغیر میزان اقتدار پلیس (اقتدار حقوقی - عقلانی و اقتدار سنتی) وارد معادله رگرسیونی شده‌اند و روی هم رفته ۰/۴۶ از تغییرات متغیر احساس امنیت شهروندان را مورد تبیین قرار می‌دهد. می‌توان استدلال کرد که با افزایش اقتدار عقلانی و همچنین اقتدار سنتی پلیس، شاهد ارتقای احساس امنیت شهروندان خواهیم بود.

عباسگل و بیلدر^۱ (۲۰۲۵) در پژوهشی با عنوان ارزیابی تاب‌آوری در مناطق روستایی؛ مورد باغلیکوی، قبرس به این نتیجه رسیدند که تاب‌آوری نواحی روستایی مورد مطالعه از منظر بعد کالبدی در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد ولی از منظر ابعاد فرهنگی، زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی وضعیت تاب‌آوری نواحی روستایی مورد مطالعه در حد متوسط ارزیابی شده است. سو^۲ و همکاران (۲۰۲۴) در پژوهشی با عنوان چگونه تاب‌آوری جامعه پس از یک فاجعه تکامل می‌یابد؟ به این یافته رسیدند که روند تکامل تاب‌آوری جامعه، نشان‌دهنده نقش فزاینده ظرفیت خودسازمان‌دهی در توسعه جامعه پس از سانحه است که با روند کلی جهانی در حکمرانی جامعه روستایی همسو است. لی^۳ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان تاب‌آوری شهری در چین و شناسایی عوامل محدودکننده کلیدی به این نتیجه رسیدند که تاب‌آوری روند رو به رشدی را در نواحی شهری چین نشان می‌دهد که همچنان پایین‌تر از سطح متوسط است. تاب‌آوری شهری در شرق چین، که اقتصادی توسعه‌یافته دارد، بالاتر از مرکز و غرب چین است. در مقایسه با تاب‌آوری اجتماعی و

1. Abbaoğ. & İl drr

2. Su

3. Li

تاب‌آوری مهندسی، تاب‌آوری اقتصادی عامل محدودکننده کلیدی تاب‌آوری چین در دوره تحقیق است. سان^۱ و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای به‌اندازه‌گیری تاب‌آوری سیلاب با به‌کارگیری مدل کمی بر پایه همبستگی آسیب‌پذیری و تاب‌آوری پرداختند. آن‌ها به این نتیجه دست یافتند که تأثیر عوامل مختلف بر تاب‌آوری سیل، ویژگی‌های عناصر تاب‌آوری و ویژگی‌های پیش از بلایا اواسط بلایا و پس از سانحه منعکس‌شده توسط آن‌ها و همچنین تنوع مکانی در تاب‌آوری سیل افزون بر این قابلیت بازیابی نقش مهمی در مقاومت سیل دارد. روان^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در مقاله‌ای به ارزیابی پیشرفت زمانی و مکانی تاب‌آوری در گوانگژو تحت سناریوهای سیل پرداختند. آن‌ها در پایان یک استراتژی سیستماتیک بهبود تاب‌آوری را از سه جنبه تاب‌آوری فشار تاب‌آوری حالت و تاب‌آوری پاسخ ارائه نمودند. مطالعه آن‌ها برای ارائه کمک‌های تصمیم‌گیری دقیق جهت ساخت‌وساز تاب‌آوری مسکن و پشتیبانی موردی برای تحقیقات کمی در مورد تاب‌آوری مفید است.

بر اساس پیشینه تجربی ارائه‌شده، مطالعه‌ای که به بررسی تأثیر مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان پرداخته باشد مشاهده نشد بر این اساس در تحقیق حاضر تأثیر مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان موردبررسی قرار گرفته است. در نتیجه این تحقیق به ارائه شواهد و شناخت بهتری از عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان کمک می‌کند.

مبانی نظری

احساس امنیت

امنیت یکی از مقوله‌هایی است که جامعه برای شهروندان خود فراهم می‌کند امنیت و میزان احساس آن برای کلیه نظام‌های سیاسی و شهروندان، صرف‌نظر از سطح توسعه اقتصادی و اجتماعی و نوع ایدئولوژی مهم‌ترین و با اولویت‌ترین مسئله به شمار می‌آید (نصیری هنده خاله و همکاران، ۱۴۰۲:۳). مقوله امنیت به‌مثابه یک آرمان و واقعیت یکی از حقوق اساسی و نیاز مردم مطرح‌شده و در نهایت برآیند مجموعه‌ای از تعاملات و نیز تعاون و سازگاری بین اجزای مختلف نظام اجتماعی است (فرج‌پور و همکاران، ۱۳۹۷:۷۹). بی‌تردید هیچ عنصری برای پیشرفت توسعه و تکامل یک جامعه و همچنین شکوفایی استعدادها مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش در جامعه نبوده و توسعه، اجتماعی خلاقیت و فعالیت ارزشمند بدون امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود. اصولاً انسان برای رسیدن به موفقیت در زندگی و برای رسیدن به اهداف والای انسانی بعد از برآوردن نیازهای فیزیولوژیکی که اساس موجودیتش را تشکیل می‌دهد (درشتی، ۱۳۹۹:۱۲۵). در واقع شرط لازم برای حیات و زندگی شهری امنیت است و هر چه شهرها ضریب ایمنی بالاتری داشته باشند، میزان تعاملات و مناسبات اجتماعی فرهنگی و اقتصادی بیشتر خواهد بود (موسوی و همکاران، ۱۴۰۰:۶۵). و بالعکس هر چه ضریب ایمنی شهرها کمتر باشد افراد در فضای رعب و وحشت قرار گرفته و سطح مراودات و مبادلات کاهش‌یافته و از نظر کیفی آسیب می‌بینند، بنابراین امنیت و یا به تعبیر بهتر احساس امنیت از نیازهای مهم هر فرد در زندگی اجتماعی برای دستیابی به آرامش، اطمینان و کیفیت مناسب زندگی است (رجبی و همکاران، ۱۳۹۹:۳۵).

1. Sun

2. Ruan

تاب‌آوری اجتماعی

بررسی مفاهیم تاب‌آوری شهری نشان می‌دهد که تاب‌آوری مفهوم چند رشته‌ای است که ابعاد، اجتماعی، اقتصادی فرهنگی، زیست‌محیطی، زیرساختی‌های کالبدی و فضایی را در برمی‌گیرد (میرزایی، ۱۳۹۳: ۲۲). اصطلاح تاب‌آوری اجتماعی اولین بار توسط ادگر مطرح شد. وی تاب‌آوری اجتماعی را به‌عنوان توانایی گروه‌ها و یا جوامع و نهادها برای مقابله با تنش‌های و اختلالات بیرونی در مواجهه با تغییرات اجتماعی سیاسی و زیست‌محیطی و همچنین تنوع معیشت و اقدامات جمعی در برابر تأثیر خطرات شدید طبیعی و ترویج سازمان‌دهی مجدد اجتماعی تعریف می‌کند (معمدی و غراوی، ۱۳۹۹: ۳۳۹). تاب‌آوری محیط اجتماعی به یک واحد اجتماعی یا گروهی می‌گویند که به‌طور جمعی در مقابل فشارها و آشفتگی‌های بیرونی ناشی از تغییرات اجتماعی، سیاسی و محیطی به‌طور جمعی مقابله کنند. فعالیت‌های مرتبط بازیابی فاجعه اجتماعی بلافاصله پس از وقوع حوادث رخ داده و شامل پناه دادن به قربانیان فاجعه می‌شوند و افراد را قادر می‌سازد تا به سطوح مطلوبی از بهزیستی، اجتماعی احساس تعلق مکان و تعامل مدنی دست یابند (Feldman, 2021: 55). پیتون و جانستون معتقدند که تاب‌آوری اجتماعی به‌عنوان توانایی اجتماع برای برگشت به شرایط پیشین و بازسازی و احیای منابع و کارکردهای خود توصیف می‌شود. بوکل معتقد است در مدیریت بحران باید تلاش بسیاری برای تاب آور ساختن اجتماع از طریق مهارت‌ها و سایر ویژگی‌های برای کاهش تلفات و تقویت ظرفیت بازسازی اجتماعات صوت گیرد (میرزایی، ۱۳۹۳: ۲۲). ادگر (۲۰۰۰) جوامعی که در آن‌ها با تنوع منابع مواجهیم به دلیل انعطاف‌پذیری، بالاتر تاب آورترند او مهاجرت و استرس جابجایی قابل توجه جمعیت را اغلب نشانه‌ای از شکست تاب‌آوری اجتماعی می‌داند چراکه مهاجرت اغلب بر زیرساخت‌های اجتماعی هر جامعه اثر منفی می‌گذارد. از سایر عناصر مؤثر بر تاب‌آوری، اجتماعی بر طبق برداشت از نظریات، ادگر همکاری و مشارکت شهروندان همبستگی اجتماعی، داشتن هویت واحد، حس تعلق، وجود امنیت و فراگیری اجتماعی را می‌توان استخراج نمود (رئیس‌یان و همکاران، ۲۰۲۹: ۱۴۰۰) کاتر (۲۰۰۸) اظهار می‌کند تاب‌آوری اجتماعی می‌تواند از طریق، ثروت بیمه دسترسی به منابع مالی شبکه‌های اجتماعی مشارکت اجتماعی و درک خطر از سوی جامعه افزایش یابد (حاتمی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۳). یک اجتماع تاب آور قادر به پاسخگویی به تغییرات مخرب یا استرس‌ها به شیوه‌های مثبت، هم به‌صورت واکنشی و هم پیشگیرانه است. این شیوه‌ها می‌تواند در قالب قابلیت‌ها و ظرفیت‌هایی باشد که تاب‌آوری را به سایر بخش‌ها نیز انتقال دهد (مشک ساز و حسن آزادی، ۱۴۰۳: ۲۲). در واقع چنین جامعه‌ای می‌تواند عملکردهای اصلی خود را علی‌رغم تنش‌هایی که وجود دارد به‌عنوان یک کلیت حفظ کند و به سایر بخش‌ها توان مواجهه و قدرت پاسخگویی صحیح را بدهد این قابلیت‌ها باعث ساخت اجتماعی قوی می‌شود که دربرگیرنده سرمایه‌های ارزشمندی. است سرمایه، رهبری سرمایه، فرهنگی، سرمایه، اجتماعی سرمایه اقتصادی و سرمایه جغرافیایی محیطی و فیزیکی شهر (حاتمی و همکاران، ۱۴۰۴: ۳۳). مؤلفه‌های موردنظر تاب اجتماعی که در پژوهش‌ها مختلفی به این مؤلفه‌ها اشاره شده است به‌صورت جدول زیر دسته‌بندی می‌شود.

جدول ۱. مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی موردنظر در این پژوهش

ردیف	مؤلفه‌ها	منابع
۱	هنجار اجتماعی	تانگ و بوکر ^۱ (۲۰۲۲)، سیاسوکا و ماچویز ^۲ (۲۰۲۲)، حاتمی و همکاران
۲	تسهیلات اجتماعی	فلدمن ^۳ (۲۰۲۱)، مشک ساز و حسن آزادی (۱۴۰۳)
۳	دانش و توانمندی	روان و همکاران (۲۰۲۱)، سان و همکاران (۲۰۲۱)

1. Tang & Blocker

2. ssss ókka & Maćkeewzzz

3. Feldman

تاب‌آوری اجتماعی و احساس امنیت شهروندان

در سال‌های اخیر مفهوم تاب‌آوری اجتماعی در زمینه برنامه‌ریزی و توسعه شهری اهمیت زیادی پیدا کرده است. تاب‌آوری اجتماعی می‌تواند منجر به بهبود کیفیت زندگی و احساس امنیت شهروندان شود و به ارتقاء تاب‌آوری کلی شهر نیز کمک کند (Zhai, & Lee, 2024:55). تاب‌آوری اجتماعی در راستای پیشگیری از گسترش بحران‌ها و محدود کردن تأثیر آن‌ها جامعه پیش می‌رود در جوامعی که در هنگام بحران افراد به حمایت و همکاری با یکدیگر می‌پردازند، خسارات ناشی از بحران با سرعت بیشتری بهبود می‌یابد با وجود سطح تاب‌آوری بالا احتمال وقوع بحران همچنان وجود دارد با این، حال، شهرهایی با سطح تاب‌آوری اجتماعی بالا قادر به ترمیم خود و ادامه روند طرح‌های توسعه قبلی خود هستند به‌عنوان مثال، پس‌از اینکه طوفان کاترینا در سال ۲۰۰۵ نیواورلئان را ویران کرد شهر با چالش‌های قابل‌توجهی در بازسازی روبه‌رو شد. با این حال محلات با تاب‌آوری اجتماعی بالا توانستند سریع‌تر بهبود پیدا کنند و به بازیابی کلی شهر کمک کنند. این محلات توانستند با به‌کارگیری منابع و مشارکت هماهنگ شده افراد زیرساخت‌های جامعه خود را بازسازی نمایند (sun et al, 2024:17).

نیاز به ساختارهای تاب‌آور در شهرها، علاوه بر زمان بحران در وجوه دیگری نیز خود را نشان می‌دهند. محلات با تاب‌آوری اجتماعی بالا، موجب ارتقاء حس مکان تعلق‌خاطر به مکان و تعاملات اجتماعی بین ساکنین می‌شود. این موضوع نیز خود می‌تواند منجر به افزایش حمایت، اجتماعی افزایش احساس تعلق و حس امنیت شود. همچنین تاب‌آوری اجتماعی با بهبود نتایج سلامت روانی برای ساکنین نیز مرتبط است. زندگی در یک محله با شبکه‌های اجتماعی و حمایتی قوی می‌تواند احساس تنهایی و افسردگی را کاهش دهد. همچنین می‌تواند فرصت‌های تعاملات اجتماعی و توسعه دوستی‌های جدید را فراهم کند (Huang, & Peng, 2023:44). تاب‌آوری اجتماعی می‌تواند نتایج مثبتی برای سلامت جسمی نیز داشته باشد. به‌عنوان مثال زندگی در یک محله با دسترسی به فضاهای سبز و تسهیلات جامعه‌ای فعالیت‌های جسمی را ترویج داده و خطر بیماری‌های مزمن را کاهش می‌دهد (Valizadeh et al, 2022:12). به‌طور کل، سطح تاب‌آوری اجتماعی بالا در شهرها احساس امنیت ساکنین را بهبود می‌بخشد این محلات فرصت‌هایی را برای ایجاد تعاملات اجتماعی رشد شخصی و احساس تعلق فراهم می‌کنند. از سوی دیگر عدم وجود تاب‌آوری اجتماعی در محلات شهری ممکن است منجر به بروز مشکلاتی برای ساکنین شود. به‌عنوان مثال در محلات با تاب‌آوری اجتماعی پایین ساکنین ممکن است کمتر احساس امنیت و اطمینان داشته باشند این موضوع منجر به افزایش ترس از جرم و جنایت کاهش اعتماد به همسایگان و کاستن از همبستگی اجتماعی می‌شود. همچنین این محلات ممکن است دسترسی به تسهیلات جامعه‌ای حمل‌ونقل عمومی و منابع دیگر را که می‌تواند تعاملات اجتماعی و مشارکت جامعه را ترویج، کند نداشته باشند (Podgórska et al, 2024:389).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، و از نظر روش توصیفی-تحلیلی است. در راستای گردآوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شد. جامعه آماری این تحقیق شهروندان ساکن محله درب نو که تعداد جمعیت آن برابر با ۳۸۶۰ نفر است تشکیل می‌دهد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۵۰ نفر برآورد گردید. روش نمونه‌گیری به‌صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده بود. در جهت گردآوری داده‌های میدانی از پرسشنامه استفاده شد. در این پژوهش به‌منظور عملیاتی کردن متغیرهای پژوهش، گویه‌های مربوط به هرکدام از متغیرها از طریق منابع مختلف گردآوری و تدوین شد که منابع مورد استفاده برای عملیاتی کردن هرکدام از متغیرها در جدول ۲ ارائه شده است. طیف اندازه‌گیری

گویه‌های پژوهش به صورت طیف لیکرت ۵ درجه‌ای بود، تعداد سؤالات پرسشنامه ۲۴ سؤال بود که ۱۲ سؤال مربوط به مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی (سؤالات ۱ الی ۳ مؤلفه هنجار اجتماعی، ۴ الی ۷ مؤلفه هنجار اجتماعی، ۸ الی ۱۲ مؤلفه دانش و توانمندی اجتماعی)، احساس امنیت اجتماعی در قالب ۱۲ سؤال (۴ سؤال مؤلفه جانی، ۴ سؤال مالی و ۴ سؤال مؤلفه اجتماعی) سنجیده شد. در جدول ۲ گویه‌های هریک از متغیرهای پژوهش ارائه شده است. در این پژوهش به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شده است. مدل‌یابی معادلات ساختاری یک تکنیک تحلیل چند متغیری بسیار کلی و نیرومند از خانواده رگرسیون چند متغیری است و به بیان دقیق‌تر بسط مدل خطی کلی است که به محققین این امکان را می‌دهد که مجموعه‌ای از معادلات رگرسیون را به گونه هم‌زمان مورد آزمون قرار دهند. علت نام‌گذاری این روش به مدل‌یابی معادلات ساختاری به دو دلیل است: ۱) روابط میان متغیرها در این روش با استفاده از یک سری معادلات ساختاریافته تجزیه و تحلیل می‌شوند. ۲) این معادلات ساختاریافته در قالب مدل‌هایی ترسیم می‌شوند که به محقق امکان مفهوم‌سازی ۱ تئوری‌های پژوهش را با استفاده از داده‌ها را می‌دهد. نرم‌افزار مورد استفاده به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از نرم‌افزارهای SPSS و لیزرل استفاده شده است.

پایایی پرسشنامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ و محاسبه ضریب پایایی ترکیبی (CR) سنجیده شد، مقدار آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی برای هر متغیر، بین صفر و یک می‌باشد و چنانچه مقدار به دست آمده بالاتر از ۰/۷ باشد، پرسشنامه پایایی مناسبی دارد. نتایج حاصل از مقدار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی پرسشنامه که در جدول (۲) نشان داده شده است تأییدکننده پایایی مناسب پرسشنامه مورد استفاده می‌باشد.

جدول ۲. تعداد گویه‌ها، پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

متغیرها	گویه‌ها	منبع	AVE	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ
ارزش‌ها و هنجار اجتماعی	احترام و عدالت بین گروه‌های اجتماعی در فضاهای رقابتی و فعالیت، وجود ارزش‌ها و اعتقادات مشترک در جامعه، میزان اعتماد به شبکه‌های به هم پیوسته جامعه (همسایگان و گروه‌های محلی)	سروری و دردشتی (۱۳۹۹)، فلدمن (۲۰۲۱)	۰/۶۵۴	۰/۸۵۵	۰/۸۹۸
تسهیلات و منابع اجتماعی	دسترسی به منابع، ابزارها، راهنماها و غیره در زمان‌های اضطراری و بحرانی، وجود کانال‌های ارتباطی با کیفیت (شبکه‌های ملی و شبکه‌های اجتماعی)، تنوع و مستمر بودن دسترسی به امکانات و تسهیلات متفاوت، تحمل‌پذیری و انعطاف‌پذیری مالی و اقتصادی در زمان‌های سخت،	سروری (۱۳۹۹)، هوانگ و پنگ (۲۰۲۳)	۰/۵۳۳	۰/۷۴۹	۰/۸۵۵
دانش و توانمندی اجتماعی	ارائه راه‌حل‌ها و راهکارها در زمان بحران، مهارت مشاوره دهی و مشاوره پذیری به هنگام بحران، مهارت رهبری و کنترل و هدایت گروه در مواقع بحرانی، آگاهی و درک نیاز به آماده‌سازی در هنگام بحران، در دسترس بودن پرسنل و افراد آموزش‌دیده	سروری (۱۳۹۹)، سان و همکاران، ۲۰۲۴	۰/۸۰۹	۰/۸۳۳	۰/۷۵۰
احساس امنیت	مالی: خالی گذاشتن منزل، حمل پول نقد، استفاده از زیورآلات، رعایت ایمنی به خاطر ترس از سرقت جانی: تردد در ساعات پایانی شب، ترس از مورد آزار و اذیت قرار گرفتن تردد با مسافرکش شخصی، ترس از اراذل و اوباش اجتماعی: احساس آرامش در هنگام تردد شهری، پذیرفتن خوراکی از افراد غریبه، دوستی با افراد غریبه، گشت پلیس در طول ساعات شبانه	موسوی و همکاران (۱۴۰۰)، فرج پور و همکاران (۱۳۹۷)	۰/۷۳۲	۰/۸۸۷	۰/۷۸۸

روایی پرسشنامه نیز در دو مرحله روایی صوری و ظاهری از طریق کسب نظر از اساتید و کارشناسان تأیید، و روایی واگرا^۱ با محاسبه شاخص میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) تأیید شد. حداقل میزان قابل قبول برای میانگین واریانس استخراج‌شده ۰/۵ می‌باشد. مقادیر به دست آمده برای هر متغیر در جدول شماره (۳) قابل مشاهده هستند. روایی واگرا طبق جدول (۳)، مقدار جذر میانگین واریانس استخراج‌شده تمام متغیرهای مرتبه اول از مقدار همبستگی میان آن‌ها بیشتر است که این امر روایی واگرای مناسب پرسشنامه را نشان می‌دهد.

جدول ۳. ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لارکر

متغیرها	هنجار اجتماعی	تسهیلات اجتماعی	دانش و توانمندی	احساس امنیت
هنجار اجتماعی	۰/۸۰۸			
تسهیلات اجتماعی	۰/۶۷۱	۰/۷۳۰		
دانش و توانمندی	۰/۵۳۰	۰/۷۱۱	۰/۸۹۹	
احساس امنیت	۰/۵۴۳	۰/۳۰۰	۰/۶۲۲	۰/۸۵۵

محدوده مورد مطالعه

محدوده مورد مطالعه بخشی از بافت تاریخی گرگان است. شهر گرگان به دلیل قدمت و بناهای تاریخی به منزله یک شهر با اهمیت میراث فرهنگی در نظر گرفته می‌شود. بافت تاریخی این شهر با مساحتی بالغ بر ۱۵۰ هکتار سومین بافت با ارزش و دارای سبک معماری پس از یزد و اصفهان، وسیع‌ترین بافت تاریخی شمال ایران است و در سال ۱۳۱۰ خورشیدی در فهرست میراث ملی ایران به ثبت رسیده است. محله درب نو در میان محلات نعلبندان در، مرکز دوشنبه‌ای در شمال و میدان عباسعلی در غرب قرار گرفته است. محدوده محله درب نو در گذشته بسیار بزرگ‌تر از وضع کنونی آن بوده و با ساخت خیابان امام خمینی (ره) این محله به دو نیم تقسیم شده است بخش جنوبی آن به تدریج هویت خود را به عنوان محله درب نو از دست داد. مرکز محله درب نو که همانند بسیاری از مراکز محلات گرگان فضای باز درونی تکیه یا میدانگاه مرکزی، تکایست علاوه بر این که از دیدگاه مذهبی و اقتصادی دارای ارزش، است به لحاظ اجتماعی و مدنی نیز ارزش بالایی برای ساکنان محله دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شکل ۱. محدوده مورد مطالعه

یافته‌ها

در این قسمت نتایج به دست آمده در دو قسمت توصیفی و تحلیلی ارائه می‌شود. در بخش نخست یافته‌های توصیفی نمونه آماری پژوهش در جدول (۴) نمایش داده شده است.

جدول ۴. ویژگی‌های توصیفی نمونه آماری پژوهش

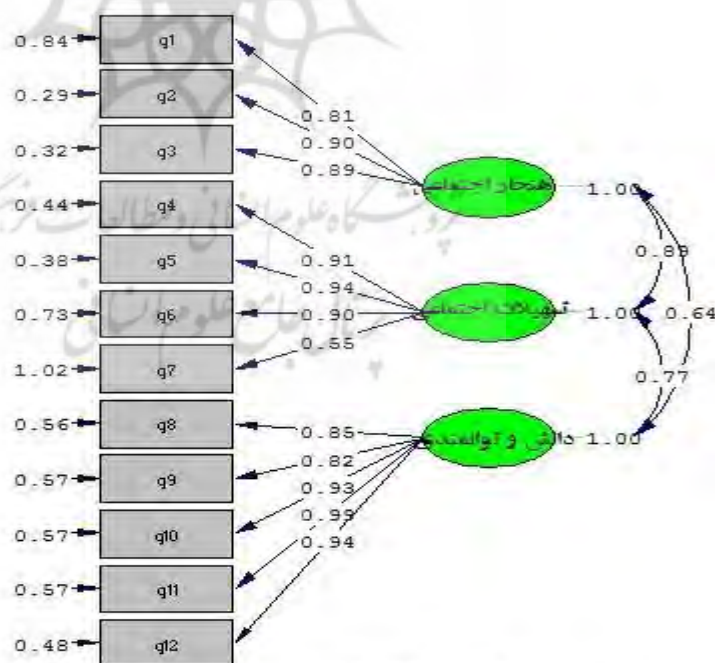
متغیر	نوع متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۸۹	۵۴
	زن	۱۶۱	۴۶
سن	زیر ۲۵ سال	۵۸	۱۶/۵
	۲۶ الی ۳۰ سال	۶۷	۱۹/۱
	۳۱ الی ۳۵ سال	۸۷	۲۴/۸
	۳۶ الی ۴۰ سال	۹۸	۲۸
	۴۱ سال به بالا	۴۰	۱۱/۴
تحصیلات	فوق دیپلم و دیپلم	۳۳	۹/۴
	لیسانس	۲۰۱	۵۷/۴
	فوق لیسانس	۸۹	۲۵/۴
وضعیت تأهل	دکتری	۲۷	۷/۷
	متأهل	۲۸۹	۸۲/۵
	مجرد	۶۱	۱۷/۴

همان گونه که در جدول ۴، قابل ملاحظه است از تعداد ۳۵۰ نفر نمونه آماری پژوهش از نظر جنسیت ۱۸۹ نفر مرد و ۱۶۱ نفر زن، از نظر سن بیشترین تعداد نمونه آماری در گروه سنی ۳۶ الی ۴۰ سال، از نظر تحصیلات بیشترین تعداد دارای تحصیلات لیسانس، از نظر وضعیت تأهل بیشترین تعداد نمونه آماری پژوهش متأهل می‌باشند.

پاسخگویی به سؤال پژوهش از طریق بررسی مدل‌های اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش با رویکرد تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و بررسی مدل ساختاری در نرم‌افزار لیزرل به‌دست‌آمده است که در ادامه به‌تفصیل ارائه می‌شود. در مدل‌های معادلات ساختاری لازم است تا دو مدل مورد آزمون قرار گیرند. مدل اول، شامل مدل اندازه‌گیری یا تحلیل عاملی تأییدی برای متغیرهای پژوهش است. مدل اندازه‌گیری (تحلیل عاملی تأییدی)، نشان‌دهنده بارهای عاملی متغیرهای مشاهده‌شده (گویه‌ها) برای هر متغیر مکنون است. تحلیل عاملی تأییدی^۱ روشی است که نشان می‌دهد چه میزان گویه‌های سنجش یک متغیر به‌درستی انتخاب‌شده‌اند. در واقع در این روش مشخص می‌شود آیا سؤالاتی که در یک پرسشنامه برای سنجش هر عامل انتخاب‌شده است مناسب می‌باشد یا خیر. بنابراین تحلیل عاملی تأییدی یک ابزار سنجش روایی پرسشنامه است و به روایی سازه یا مدل اندازه‌گیری نیز موسوم است (زند، ۱۴۰۲: ۳۴). شاخص‌های برازش رایج در مدل‌های اندازه‌گیری برای مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی در قالب جدول (۵) ارائه‌شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، شاخص‌های اصلی برازش کلیدی متغیرهای مکنون در دامنه مناسب و قابل قبول قرار دارند. همچنین مقادیر بار عاملی گویه‌های مربوط به هرکدام از متغیرها بیشتر از ۰/۵ بوده و مدل اندازه‌گیری مورد تأیید قرار می‌گیرد (شکل ۳).

جدول ۵. نتایج شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی

شاخص‌های برازش	NFI	AGFI	GFI	RMSEA	X ² /DF	DF	X ²
حد مجاز	ملاک بیش از ۹۰	ملاک بیش از ۹۰	ملاک بیش از ۹۰	ملاک کمتر یا مساوی ۰/۰۸	ملاک کمتر از ۳	ملاک بیش از صفر	
نتایج	۰/۹۲	۰/۹۵	۰/۹۷	۰/۰۴۴	۱/۶۷	۵۱	۸۵/۱۷

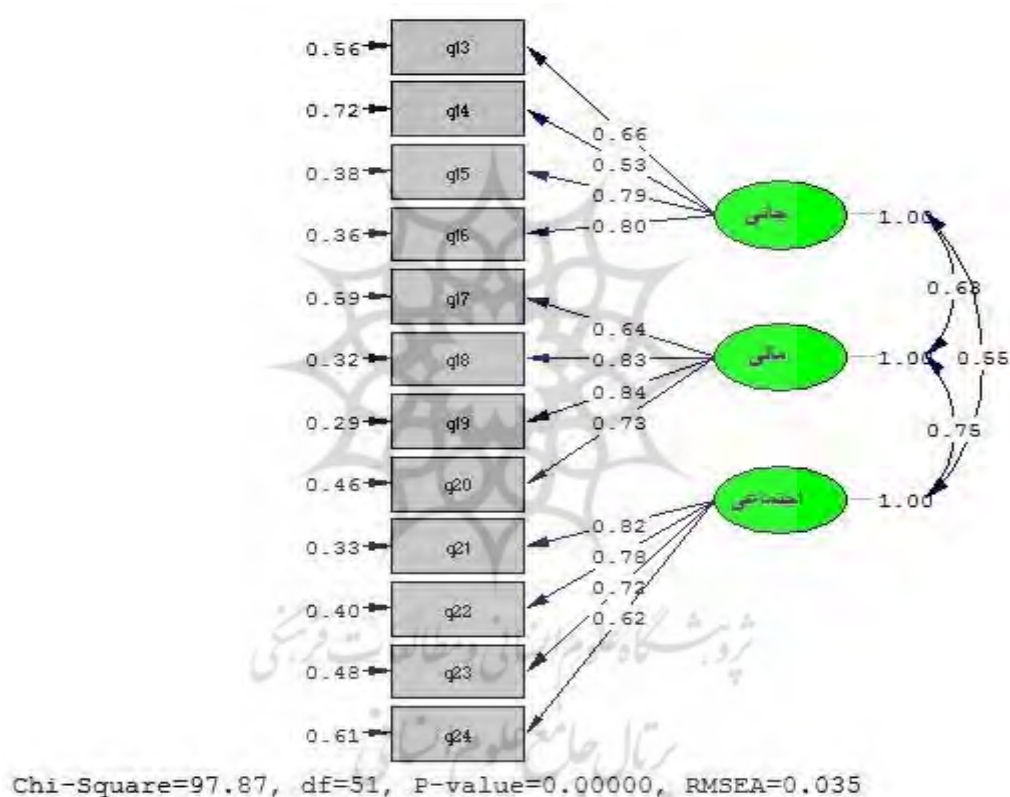
Chi-Square=85.17, df=51, P-value=0.00000, RMSEA=0.044

شکل ۲. تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی

شاخص‌های برازش رایج در مدل اندازه‌گیری متغیر احساس امنیت اجتماعی در قالب جدول (۵) ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، شاخص‌های اصلی برازش کلیدی متغیرهای مکنون در دامنه مناسب و قابل قبول قرار دارند. همچنین مقادیر بار عاملی گویه‌های مربوط به هر کدام از متغیر بیشتر از ۰/۵ بوده و مدل اندازه‌گیری مورد تأیید قرار می‌گیرد (شکل ۴).

جدول ۶. نتایج شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری متغیر احساس امنیت اجتماعی

شاخص‌های برازش	NFI	AGFI	GFI	RMSEA	X ² /DF	DF	X ²
حد مجاز	ملاک بیش از ۹۰	ملاک بیش از ۹۰	ملاک بیش از ۹۰	ملاک کمتر یا مساوی ۰/۰۸	ملاک کمتر از ۳	ملاک بیش از صفر	
نتایج	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۵	۰/۰۵۵	۱/۷۰	۱۲	۲۰/۴۲

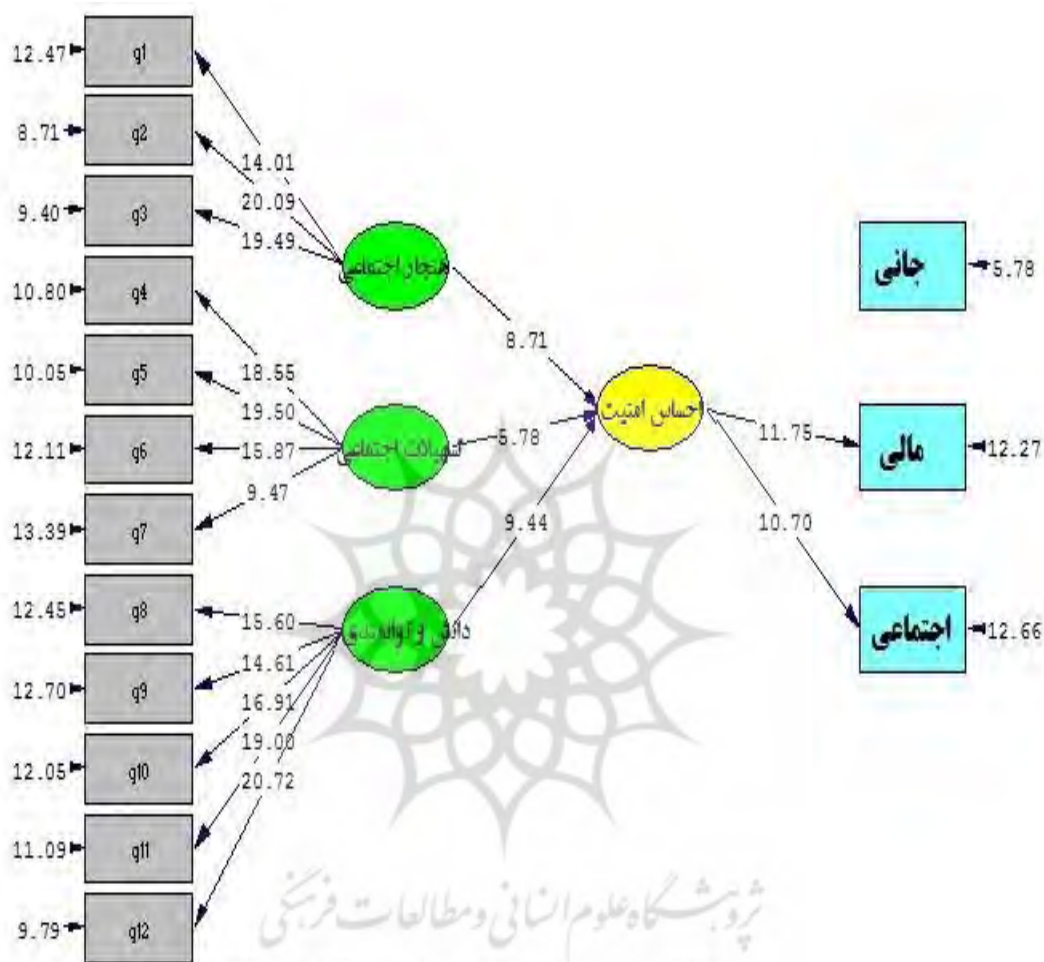

شکل ۳. تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول متغیر احساس امنیت اجتماعی

پس از آزمون مدل اندازه‌گیری، اکنون لازم است تا مدل ساختاری که نشان‌دهنده رابطه بین متغیرهای مکنون تحقیق است ارائه شود. با استفاده از مدل ساختاری، می‌توان به بررسی فرضیه‌های تحقیق پرداخت. مدل در حالت تخمین استاندارد (ضرایب استاندارد) و ضرایب معناداری (عدد معناداری) در قالب شکل‌های (۷) و (۸) نشان داده شده است. همان‌طور که در جدول ۷ ملاحظه می‌شود، مدل از نظر شاخص‌های تناسب در وضعیت مناسبی قرار دارد؛ زیرا نسبت کای دو بر درجه آزادی برابر با ۱/۸۰ و کوچک‌تر از مقدار مجاز یعنی عدد ۳ و مقدار RMSEA برابر با ۰/۰۳۴ و کوچک‌تر از عدد مجاز یعنی عدد ۰/۰۸ است همچنین دیگر شاخص‌های برازش از قبیل AGFI, GFI و NFI در وضعیت مطلوبی قرار دارند از این رو مدل ساختاری پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

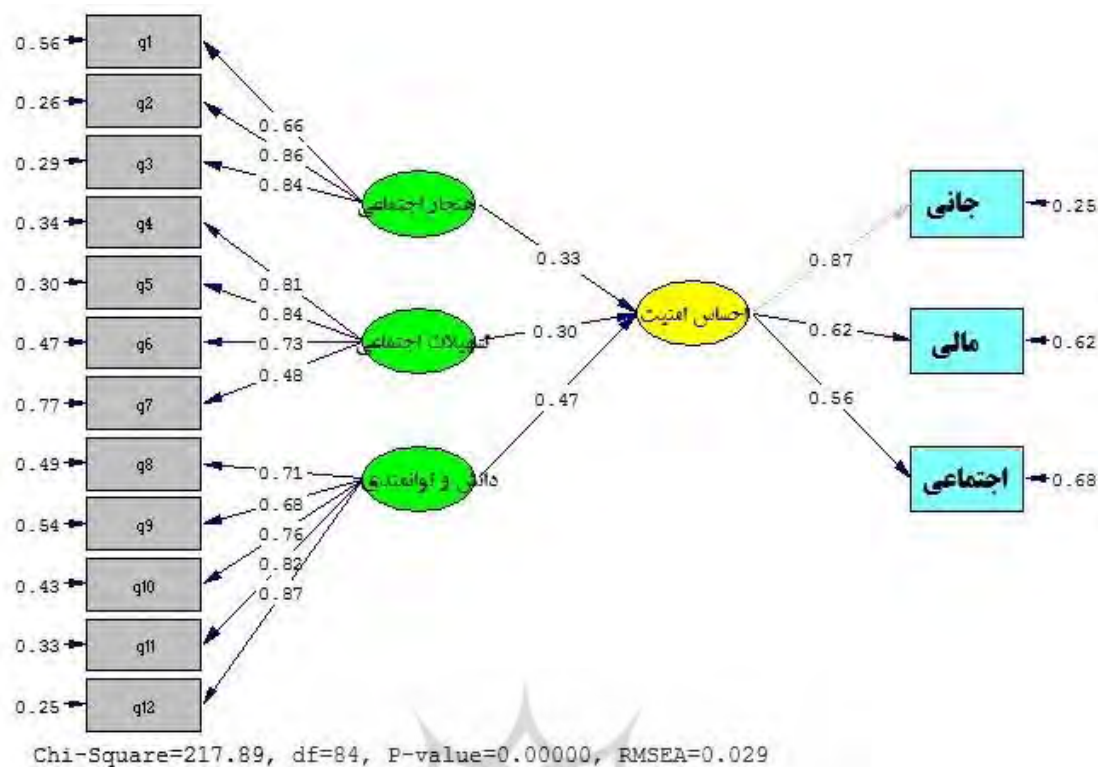
جدول ۷. نتایج شاخص‌های برازش مدل ساختاری تحقیق

X^2	DF	X^2/DF	RMSEA	GFI	AGFI	NFI	شاخص‌های برازش
		ملاک کمتر از ۳	ملاک کمتر یا مساوی ۰,۰۸	ملاک بیش از ۹۰	ملاک بیش از ۹۰	ملاک بیش از ۹۰	حد مجاز
۲۱۷/۸۹	۸۴	۲/۵۹	۰,۰۲۹	۰,۹۷	۰,۹۸	۰,۹۴	نتایج

Chi-Square=217.89, df=84, P-value=0.00000, RMSEA=0.029

شکل ۴. مدل ساختاری پژوهش در حالت معناداری

شکل ۵. مدل ساختاری پژوهش در حالت ضرایب استاندارد

با توجه به نتایج مندرج در شکل ۵، در ارتباط با تأثیر مؤلفه هنجار اجتماعی مقدار ضریب مسیر (۰/۳۳) برآورد شده است. همچنین با توجه به شکل ۶ مقدار آماره T به دست آمده برابر با ۸/۷۱ شده و از ۱/۹۶ بیشتر است؛ لذا این ضریب مسیر معنادار است و می‌توان عنوان نمود که مؤلفه هنجار اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

در ارتباط با مؤلفه تسهیلات اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان تأثیر معناداری دارد مقدار ضریب مسیر (۰/۳۰) برآورد شده است. همچنین با توجه به شکل ۴ مقدار آماره T به دست آمده برابر با ۵/۷۸ شده و از ۱/۹۶ بیشتر است؛ لذا این ضریب مسیر معنادار است و می‌توان عنوان نمود که مؤلفه تسهیلات اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان تأثیر مثبت و معناداری دارد. در ارتباط با مؤلفه دانش و توانمندی اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان تأثیر معناداری دارد مقدار ضریب مسیر (۰/۴۷) برآورد شده است. همچنین با توجه به شکل ۶ مقدار آماره T به دست آمده برابر با ۹/۴۴ شده و از ۱/۹۶ بیشتر است؛ لذا این ضریب مسیر معنادار است و می‌توان عنوان نمود که مؤلفه دانش و توانمندی اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

بحث

پژوهش حاضر با هدف تحلیل نقش مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی در ارتقای احساس امنیت شهروندان نوشته شد. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که مؤلفه هنجار اجتماعی با ضریب مسیر ۰/۳۳ تأثیر مثبت و معناداری بر ارتقای احساس امنیت شهروندان دارد با توجه به مقدار ضریب مسیر به دست آمده می‌توان گفت که متغیر هنجار اجتماعی به عنوان یکی از مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی قادر است که ۱۰/۸ درصد از واریانس متغیر وابسته یعنی احساس امنیت شهروندان را تبیین

نماید. در تبیین نتایج این بخش می‌توان عنوان نمود که هنجارهای اجتماعی نقش مهمی در شکل‌گیری احساس امنیت شهروندان دارند. این هنجارها، که شامل ارزش‌ها، باورها، و رفتارهای مورد انتظار در یک جامعه هستند، می‌توانند با ایجاد نظم، پیش‌بینی‌پذیری و اعتماد متقابل، به افزایش حس امنیت کمک کنند. از سوی دیگر، نقض هنجارهای اجتماعی و احساس بی‌قانونی، می‌تواند منجر به ناامنی و اضطراب در بین شهروندان شود. یافته‌های این بخش با یافته‌های پژوهش مشک ساز و حسن آزادی (۱۴۰۳)، روستا و همکاران (۱۳۹۷) همخوانی دارد.

در ارتباط با تأثیر مؤلفه تسهیلات اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان مقدار ضریب مسیر به‌دست‌آمده برابر با ۰/۳۰ بود. با توجه به مقدار ضریب مسیر به‌دست‌آمده می‌توان عنوان نمود که ۹ درصد از واریانس متغیر وابسته یعنی احساس امنیت شهروندان به‌وسیله مؤلفه تسهیلات اجتماعی تاب‌آوری اجتماعی قابل تبیین است در تبیین نتایج این بخش می‌توان عنوان نمود که ارتقای تسهیلات اجتماعی از عوامل مهمی هستند که با کمک به ارتقای سطح روابط اجتماعی بر جنبه‌های روانی امنیت تأثیر بسیار می‌گذارند. همچنین با اذعان به این نکته که امنیت در سطح نواحی شهری در درجه اول به کمک ساکنان آن قابل تأمین است نه، پلیس، و همچنین این نکته که گروه‌های نظارتی داوطلب از خود مردم موجب نظارت بر امنیت می‌شود نه صرف پلیس، و با تقویت و ارتقای تسهیلات اجتماعی در محلات شهری و تقویت آن‌ها می‌توان تا حد زیادی احساس امنیت در مناطق شهری را افزایش داد. نتایج این بخش با یافته‌های پژوهش فلدمن (۲۰۲۱)، مشک ساز و حسن آزادی (۱۴۰۳) همخوانی دارد.

در ارتباط با تأثیر مؤلفه دانش و توانمندی اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان، یافته‌های پژوهش حاکی از تأیید آن بود مقدار ضریب مسیر به‌دست‌آمده برابر با ۰/۴۷ بود از این رو می‌توان عنوان نمود که ۲۲ درصد از واریانس متغیر وابسته یعنی احساس امنیت شهروندان به‌وسیله مؤلفه دانش و توانمندی اجتماعی قابل تبیین است در تفسیر نتایج می‌توان عنوان نمود که دانش و توانمندی اجتماعی و احساس امنیت شهروندان، دو مفهوم به‌هم‌پیوسته هستند که در ارتقای کیفیت زندگی شهروندان و توسعه جوامع نقش اساسی دارند. دانش و توانمندی اجتماعی به معنای آگاهی، مهارت‌ها و رفتارهای اجتماعی است که افراد برای تعامل مؤثر با دیگران و مشارکت فعال در جامعه به آن‌ها نیاز دارند. احساس امنیت نیز یک نیاز اساسی انسانی است که به افراد اجازه می‌دهد در محیطی سالم و بدون ترس زندگی کنند. نتایج این بخش با یافته‌های پژوهش روان و همکاران (۲۰۲۱)، سان و همکاران (۲۰۲۱)، مشک ساز و حسن آزادی (۱۴۰۳) همخوانی دارد.

نتیجه‌گیری

مشکلات اجتماعی اقتصادی و محیطی ناشی از رشد و گسترش شهرها و شهرنشینی ادامه دارد و به دنبال آن پیچیده‌تر شدن روابط اجتماعی شهروندان را به دنبال دارد مفهوم امنیت در شهرها از حالت اولیه و جنبه فیزیکی محسوس خارج شده و ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و سیاسی را در بر گرفته است. امنیت اجتماعی از پیامدهای مهم نظم و انسجام اجتماعی و پیش‌شرط بنیادین توسعه و پیشرفت جامعه است به‌نحوی که اگر شهروندان یک جامعه احساس امنیت اجتماعی نداشته باشند افراد جامعه نمی‌توانند از استعدادهای خود به نحو احسن بهره ببرند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داده که مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی تأثیرات گوناگونی بر احساس امنیت شهروندان دارد. به‌صورت کلی مؤلفه هنجار اجتماعی، تسهیلات اجتماعی و دانش و توانمندی اجتماعی قادر است که ۴۱/۹ درصد از واریانس متغیر

وابسته یعنی احساس امنیت شهروندان را تبیین نماید از بین مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی مؤلفه دانش و توانمندی اجتماعی با ضریب مسیر ۰/۴۷ درصد دارای بیشترین تأثیر بود. از دلایل تأثیرگذاری بیشتر این مؤلفه نسبت به دیگر مؤلفه‌های تاب‌آوری می‌توان به ارائه آموزش‌هایی که در این محله داده‌شده و همچنین بالا بودن سطح سواد نمونه‌های آماری که این امر زمینه را برای مطالعه و ارتقای دانش برای ساکنین محله فراهم نموده است.

ازجمله محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به استفاده از پرسشنامه خودگزارش‌دهی به صورت طیف لیکرت اشاره کرد و توصیه می‌شود که در پژوهش‌های آتی برای جلوگیری از سوگیری در پاسخ‌دهی و کسب نتایج دقیق‌تر از ابزارهای دیگری از قبیل مصاحبه و یا سایر روش‌های کیفی نیز استفاده شود. همچنین این پژوهش بر روی یکی از محلات بافت تاریخی شهر گرگان انجام‌شده است و از تعمیم نتایج آن به دیگر محلات و مکان‌هایی جغرافیایی احتیاط کرد. از پیشنهاد‌های پژوهشی که می‌توان داد بررسی نقش تعدیل‌گری متغیرهای دموگرافیکی در تأثیر مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان اشاره کرد.

در ادامه با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

آموزش و آگاهی‌بخشی: برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی درباره تاب‌آوری اجتماعی توسط شهرداری گرگان، اهمیت همکاری و همبستگی در جامعه می‌تواند به افزایش آگاهی عمومی کمک کند.

تقویت روابط اجتماعی: تشویق به برگزاری رویدادهای محلی، جشن‌ها و فعالیت‌های جمعی که به ایجاد ارتباطات اجتماعی میان شهروندان کمک می‌کند.

ایجاد شبکه‌های حمایتی: تشکیل گروه‌های حمایت اجتماعی توسط شهرداری و همچنین نهادهای مردمی برای افراد در معرض خطر یا آسیب‌پذیر، نظیر سالمندان، زنان سرپرست خانوار و جوانان.

تقویت مهارت‌های حل مسئله: آموزش مهارت‌های حل مسائل و مدیریت بحران به افراد توسط نهاد مدیریت بحران و شهرداری، به‌طوری‌که در مواجهه با چالش‌ها و بحران‌ها بهتر عمل کنند.

توسعه زیرساخت‌های اجتماعی: ایجاد فضاهای عمومی توسط شهرداری گرگان، پارک‌ها و مراکز اجتماعی که شهروندان بتوانند در آن‌ها گرد هم آمده و تعامل داشته باشند.

تشویق به مشارکت مدنی: فعال کردن شهروندان برای مشارکت در تصمیم‌گیری‌های محلی و فعالیت‌های اجتماعی، به‌طوری‌که احساس تعلق و مسئولیت‌پذیری در آن‌ها تقویت شود.

حمایت از ابتکارات محلی: تشویق به ابتکارات محلی از طریق نهاد مدیریت بحران استان، که به تقویت تاب‌آوری و بهبود شرایط زندگی کمک می‌کند.

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسنده از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نماید.

منابع

- اسدی، مهسا؛ زیاری، کرامت اله و وطن‌خواهی، محسن. (۱۳۹۸). تبیین راهبردهای تاب‌آوری در بافت‌های فرسوده شهری (نمونه موردی: بافت فرسوده شهر کرج). *فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۱۰(۳۹)، ۳۳-۴۶.
- پیمانه، فرحناز؛ زاینده‌رودی، محسن و جلائی، سید عبدالمجید. (۱۴۰۳). تأثیر شاخص‌های رقابت‌پذیری و اقتصاد دانش‌بنیان بر تاب‌آوری اقتصاد در کشورهای منتخب گروه شانگهای. *نشریه اقتصاد مالی*، ۱۸(۶۷)، ۹۱-۱۱۰.
- حاتمی حبشی، پریسا؛ نقیبی، فریدون و عباس زاده، مظفر. (۱۴۰۴). تحلیل اثرگذاری بازار تاریخی ارومیه در ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی بافت تاریخی شهر ارومیه. *فصلنامه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای*، ۶(۲)، ۳۳۲-۳۳۱.
- حاتمی نژاد، حسین؛ پوراحمد، احمد و زبردست، کوشیار. (۱۳۹۹). سنجش میزان تاب‌آوری اجتماعی در منطقه ۹ کلان‌شهر تهران. *مسکن و محیط روستا*، ۳۹(۱۷۱)، ۴۹-۶۰.
- حاتمی، علی؛ مختاری، رضا؛ برزگر، صادق و شکری فیروزجاه، پری. (۱۴۰۰). ارائه الگوی بازآفرینی بافت تاریخی شهر گرگان با رویکرد توسعه گردشگری. *نشریه آمایش جغرافیایی فضا*، ۱۱(۴۰)، ۱-۱۸.
- درشتی، حنا. (۱۳۹۹). نقش نیروی انتظامی در توانمندسازی شهروندان با رویکرد ارتقای احساس امنیت اجتماعی. *پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی*، ۱۱(۱) (مسلسل ۵۷)، ۱۱۹-۱۳۶.
- رجبی فرجاد، حاجیه؛ شایگان، فریبا و سرپرست، ضرغام. (۱۳۹۹). نقش اقتصاد مقاومتی بر احساس امنیت اجتماعی. *توسعه‌سازمانی پلیس*، ۱۷(۷۲)، ۳۱-۵۶.
- رجبی فرجاد، حاجیه و شایگان، فریبا. (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان اهوازی. *مطالعات امنیت اجتماعی*، ۱۰(۵۸)، ۴۷-۷۵.
- روستا، مجتبی؛ ابراهیم‌زاده، عیسی و ایستگلدی، مصطفی. (۱۳۹۷). ارزیابی میزان تاب‌آوری اجتماعی شهری موردشناسی شهر زاهدان. *پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۹(۳۳)، ۱-۱۴.
- زندی، افسانه. (۱۴۰۲). *مدل‌سازی معادلات ساختاری با لیزرل*. چاپ اول تهران: انتشارات دیباگران.
- سروری درشتی، زهرا؛ محمودی، بیت اله و صادقی ده‌چشمه، ستار. (۱۳۹۹). شناسایی، طبقه‌بندی و اولویت‌بندی معیارها و شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی در کشور. *مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی (مطالعات راهبردی جهانی‌شدن)*، ۱۰(۳۶)، ۹۶-۱۱۸.
- سلیمانی، عادل و رضوانی، محمدرضا. (۱۴۰۱). تحلیل نقشه دانش تاب‌آوری اقتصاد روستایی در برابر مخاطرات محیطی. *نشریه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۱۱(۳۹)، ۱-۲۴.
- شریتیان، محمدحسن؛ مجیدی، عبدالرضا و عمرانی، مهدی. (۱۳۹۹). تأثیر احساس امنیت بر سلامت اجتماعی شهروندان (مورد مطالعه: شهروندان بالای ۱۸ سال مناطق شهری مشهد). *مطالعات امنیت اجتماعی*، ۱۱(۶۱)، ۱۵۷-۱۸۶.
- فرج پور، مریم؛ ایزدی، احمد و رضایی، نورمحمد. (۱۳۹۷). بررسی عملکرد پلیس بر احساس امنیت عمومی از دیدگاه شهروندان. *پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی*، ۱۱(۱) (پیاپی ۴۱)، ۷۵-۱۰۰.
- کریمی قطب‌آبادی، فضل اله و زنگی‌آبادی، علی. (۱۴۰۲). تحلیل ساختاری متغیرهای تاب‌آوری سکونتگاه‌های شهری جدید در برابر خطر زلزله نمونه پژوهش: منطقه شهری اصفهان بزرگ. *جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، ۳۴(۱)، ۲۵-۴۴.

- مرادی، علی؛ پیرو، فریبرز و هاشمی، شهناز. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر اقتدار پلیس بر احساس امنیت در شهروندان روانسر. *مطالعات امنیت اجتماعی*، ۱۱(۶۳)، ۱۲۳-۱۴۷.
- مشک سار، پریسا و آزادی، محمدحسن. (۱۴۰۳). اولویت‌سنجی عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اجتماعی منطقه ۳ شهرداری شیراز در برابر زلزله. *فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۱۵(۵۷)، ۱۵۹-۱۷۴.
- مظلوم؛ منصوره سادات و رجبی، آریتا. (۱۴۰۲). ارائه الگوی تاب‌آوری اجتماعی در محلات قدیمی شهری (مطالعه موردی: محله اوین). *نشریه آمایش محیط*، ۱۶(۶۲)، ۱-۲۰.
- معمدی، محمد و یاپینگ غراوی، محمد. (۱۳۹۹). ارزیابی الگوی علی تاب‌آوری شهرها با رویکرد دیمتل فازی. *مورد مطالعه: شهرهای گرگان و شیروان. تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی (علوم جغرافیایی)*، ۲۰(۵۶)، ۳۳۹-۳۴۸.
- موسوی، سارا؛ شریعت پناهی، مجیدولی و سرور، رحیم. (۱۴۰۰). تأثیر مدیریت شهری بر افزایش و ارتقاء احساس امنیت زنان در فضاهای شهری (مورد مطالعه: مناطق ۵ و ۶ شهرداری تبریز). *پژوهشنامه جغرافیای انتظامی*، ۹(۳۶)، ۶۱-۹۴.
- میرزایی، ابراهیم؛ قاسمی، ابوذر و جهانگیرزاده، جواد. (۱۴۰۲). تبیین رابطه بین احساس امنیت و ناهنجاری (مورد مطالعه شهروندان خرمشهر). *پژوهش و انحرافات اجتماعی*، ۳(۹)، ۱۲۹-۱۵۹.
- نصیری هنده خاله، اسماعیل؛ احمدی دهکا، فریبرز و معدنی، فاطمه. (۱۴۰۲). بررسی تطبیقی مؤلفه‌های مؤثر بر احساس امنیت در محلات اسکان غیررسمی کلان‌شهر کرج. *پژوهشنامه جغرافیای انتظامی*، ۱۱(۴۱)، ۱-۲۲.

References

- Asss gğl S & Bildır, (5555) Aseesmttt ff rssilience in rural areas: The case of Bğğlıkyy Cyrr *Journal of Design for Resilience in Architecture and Planning*, 6(1), 57-70.
- Asadi, M., Ziari, K., & Vatankhahi, M. (2019). Explaining resilience strategies in worn-out urban fabrics (Case study: The worn-out fabric of Karaj city). *Urban Research and Planning Quarterly*, 10(39), 33-46.[In Persian]
- Cissilł k & aa kkiiii zz B ())))))I rrrr c ff ccill rssilinne rggeerati ttratggies for Polish cities. *Sustainability*, 14(19), 11969.
- Colozza, D., Wang, Y. C., & Avendano, M. (2023). Does urbanisation lead to unhealthy diets? Longitudinal evidence from Indonesia. *Health Place*, 83, 103091. doi: 10.1016/j.healthplace.2023.103091
- Contardo, J. I., Gosselin, C. C., Zepeda, D. G., & Vives, R. M. (2023). Resilient civic design evaluation criteria for response capacity within a seismic risk context in Santiago, Chile. The case of residential communities affected by the San Ramón fault. *Int. J. Disaster Risk Reduct*, 87, 103597. doi: 10.1016/j.ijdrr.2023.103597
- Dorashti, H. (2020). The role of law enforcement in empowering citizens with the approach of enhancing the sense of social security. *Criminal and Intelligence Research*, 15(1 (Serial 57)), 119-136.[In Persian]
- Farajpour, M., Izadi, A., & Rezaei, N. (2018). Investigating the performance of police on the public sense of security from the citizens' perspective. *Law Enforcement Order & Security Research Journal*, 11(1 (Serial 41)), 75-100.[In Persian]
- Feldman, R. (2021). Social behavior as a transdiagnostic marker of resilience. *Annual review of clinical psychology*, 17(1), 153-180.
- Hatami Habashi, P., Naghibi, F., & Abbaszadeh, M. (2025). Analyzing the impact of Urmia's historic bazaar on promoting the social resilience of Urmia's historic fabric. *Quarterly Journal of Sustainable Urban and Regional Development Studies*, 6(2), 321-332. [In Persian]
- Hatami, A., Mokhtari, R., Barzgar, S., & Shokri Firoozjah, P. (2021). Presenting a regeneration model for the historical fabric of Gorgan city with a tourism development approach. *Geographical Spatial Arrangement Journal*, 11(40), 1-18.[In Persian]

- Hataminedjad, H., Pourahmad, A., & Zarbakht, K. (2020). Measuring the level of social resilience in District 9 of Tehran Metropolis. *Housing and Rural Environment*, 39(171), 49–60. [In Persian]
- Huang, M. F., & Peng, L. P. (2023). Extracting evaluation factors of social resilience in water resource protection areas using the Fuzzy Delphi method. *Sustainability*, 15(18), 13764.
- Karimi Ghotbabadi, F., & Zangiabadi, A. (2023). Structural analysis of resilience variables of new urban settlements against earthquake risk: Research sample: The greater Isfahan urban area. *Geography and Environmental Planning*, 34(1), 25–44. [In Persian]
- Kiviaho, A., & Einolander, J. (2023). Digital transformation, well-being and shrinking communities: narrowing the divides between urban and rural. *Heliyon*, e18801. doi: 10.1016/j.heliyon.2023.e18801
- Li, W., Xu, C., He, J., Chi, Z., Bai, W., & Liu, R. (2024). Resilience-Vulnerability Balance and Obstacle Factor Analysis in Urban Flooding: A Case Study in the Qinghai-Tibetan Plateau. *Buildings*, 14(5), 1274.
- Mazloom, M. S., & Rajabi, A. (2023). Presenting a model of social resilience in old urban neighborhoods (Case study: Ovin neighborhood). *Environmental Based Territorial Planning (Amayesh-e Mohit)*, 16(62), 1–20. [In Persian]
- Meshk Sar, P., & Azadi, M. H. (2024). Prioritizing factors affecting social resilience in District 3 of Shiraz Municipality against earthquake. *Urban Research and Planning Quarterly*, 15(57), 159–174. [In Persian]
- Mirzaei, E., Ghasemi, A., & Jahangirzadeh, J. (2023). Explaining the relationship between sense of security and social deviance (Case study: Citizens of Khorramshahr). *Research in Social Deviations*, 3(9), 129–159. [In Persian]
- Moradi, A., Pirou, F., & Hashemi, S. (2020). Investigating the impact of police authority on the sense of security among citizens of Ravansar. *Social Security Studies*, 11(63), 123–147. [In Persian]
- Motamedi, M., & Yapeng Ghoravi, M. (2020). Evaluating the causal model of urban resilience using fuzzy DEMATEL approach, Case study: Cities of Gorgan and Shirvan. *Applied Research in Geographical Sciences (Geographical Sciences)*, 20(56), 329–348. [In Persian]
- Mousavi, S., Shariatepanahi, M., & Sarvar, R. (2021). The impact of urban management on increasing and enhancing women's sense of security in urban spaces (Case study: Districts 5 and 6 of Tabriz Municipality). *Police Geography Research Journal*, 9(36), 61–94. [In Persian]
- Nasiri Handeh Khaleh, E., Ahmadi Dehkka, F., & Madani, F. (2023). A comparative study of components affecting the sense of security in informal settlement neighborhoods of Karaj Metropolis. *Police Geography Research Journal*, 11(41), 1–22. [In Persian]
- Peymaneh, F., Zainderoodi, M., & Jalaei, S. A. (2024). The impact of competitiveness indicators and knowledge-based economy on economic resilience in selected Shanghai Cooperation Organization countries. *Journal of Financial Economics*, 18(67), 91–110. [In Persian]
- Podgórska, K., Jekaterynczuk, A., Yarosh, O., Kuzmuk, O., & Liubchuk, V. (2024). Support for Ukrainian refugees after Russia's invasion of Ukraine: aid structure and resilience factors. Case studies of Lublin and Lutsk. *European societies*, 26(2), 386–410.
- Rajabi Farjad, H., & Shaygan, F. (2019). Investigating factors affecting the sense of security among citizens of Ahvaz. *Social Security Studies*, 10(58), 47–75. [In Persian]
- Rajabi Farjad, H., Shaygan, F., & Sarparast, Z. (2020). The role of resistive economy on the sense of social security. *Police Organizational Development*, 17(72), 31–56. [In Persian]
- Rousta, M., Ebrahimzadeh, I., & Istgeldi, M. (2018). Assessing the level of urban social resilience: A case study of Zahedan city. *Urban Research and Planning Quarterly*, 9(32), 1–14. [In Persian]

- Sharbatian, M. H., Majidi, A., & Omrani, M. (2020). The impact of sense of security on the social health of citizens (Case study: Citizens over 18 years old in urban areas of Mashhad). *Social Security Studies*, 11(61), 157–186.[In Persian]
- Soleimani, A., & Rezvani, M. (2022). Analysis of the knowledge map of rural economic resilience against environmental hazards. *Journal of Spatial Economy and Rural Development*, 11(39), 1–24.[In Persian]
- Sorouri Dardashti, Z., Mahmoudi, B., & Sadeghi Deh-Cheshmeh, S. (2020). Identification, classification, and prioritization of criteria and indicators of social resilience in the country. *Strategic Studies in Public Policy (Globalization Strategic Studies)*, 10(36), 96–118. [In Persian]
- Su, H., Zhao, X., Wang, L., & Li, Y. (2024). How rural community resilience evolves after a disaster? A case study of the eastern Qinghai-Tibetan Plateau, China. *Applied Geography*, 165, 103238.
- Sun, J., Zhai, N., Mu, H., Miao, J., Li, W., & Li, M. (2024). Assessment of urban resilience and subsystem coupling coordination in the Beijing-Tianjin-Hebei urban agglomeration. *Sustainable Cities and Society*, 100, 105058.
- Tang, E., & Blocker, C. (2022). Promoting social resilience in service communities: a molecular biology perspective. *Journal of Services Marketing*, 36(7), 895-907.
- Valizadeh, N., Ghazani, E., Akbari, M., & Shekarkhah, J. (2022). How do collective efficiency and norms influence the social resilience of Iranian villagers against the COVID-19? The mediating role of social leadership. *Frontiers in Public Health*, 10, 861325.
- Zandi, A. (2023). *Structural equation modeling with LISREL* (1st ed.). Dibagaran Publications. [In Persian]
- Zhai, L., & Lee, J. E. (2024). Investigating vulnerability, adaptation, and resilience: a comprehensive review within the context of climate change. *Atmosphere*, 15(4), 474.

